

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia: BRAȘOVU, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Inscripții nefrancoase nu se primesc. Manuscrisurile nu se restituie.
Birourile de anunțuri: Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Inserate mai primește în Viena H. Koss, Hasenstein & Vogler (Otto Mas), H. Schalek, Alois Herndl, M. Dukas, A. Oppelk, J. Donenberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Dams; în Hamburg: A. Steiner.
Prețul inserțiilor: o soră armonioasă pe o colona 8 or. și 50 or. umbră pentru o publicare. Publicări mai dese după tariful și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o soră 10 or. v. a. sau 80 ba. L.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU XVI.

„Gazeta“ este în fa
Abonamente pentru Anstro-
Pe un an 12 fl., pe șesă
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe a.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șesă
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se primumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiune, piața mare,
Târgul Inului Nr. 30 etajul I.
I. pe un an 10 fl., pe șesă
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Unu esemplar 5 or. v. a.
sau 15 bani. Atât abonamen-
tele câtă și inserțiile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 128.

Brașov, Sâmbătă, 12 (24) Iunie

1893.

Brașov, 11 Iunie v.

Earăși avem de-a face cu un cap de operă „patriotică“, datorită admirabilului condeiu al contelui Gavriil Bethlen, președintele Kulturegylet-ului ardelenesc. Acest „patriot“ uriaș debutază în colonele diarului „Magyar Hirlap“ cu un nou articol monstru, intitulat „Guvernul și naționalitățile“. Fără îndoială, acest articol va trece în istoria „patriotismului“ unguresc ca o mărgea a înțelepciunii, ca un feliu de minune a secolului, și de aceea grăbim a-l face și pe acesta cunoscut cetitorilor nostri, pentru ca să aibă și ei de ce să se mire și cruci.

E lucru de minune, dice acest mare „Gagamo“ al Kulturegylet-urilor ardeleni, că astăzi, după 25 de ani de glorioasă stăpânire ungurescă, mai poate să existe pe globul unguresc o cestiune a naționalităților. Pricina rēului o găsește contele Bethlen în împrejurarea, că până ați Maghiarilor încă nu li-a venit mîntea la cap, ăr guvernul a fost prost ca băta.

Mai întâiu prin aducerea „legei de naționalitate“ Maghiarii s'au făcut proverbial de prosti în totă Europa, ăr astăzi ei persistă în această prostie a lor prin împrejurarea, că nu supună acea lege la o revizuire, prin care să se ștergă din ea toate acele părți, „cari în decursul celor 25 de ani s'a adeverit, că sunt păgubitoare“.

Acesta este primul punct din înțelepciunea președintelui Kulturegylet-ului ardelenesc, care este cu desăvîrșire convins, că „în decursul celor 25 de ani de pace, „națiunea“, decă ar fi urmat o politică națională conșcie de sine, ar fi putut tace minuni în ceea ce privește transfigurarea țerei“.

Acum vine la rēnd guvernul. Pe acesta contele Bethlen nu gă-

sesce destule cuvinte spre a-lu condamna. Cea mai capitală crimă o găsește în impregiurarea, că guvernul „a început să intre în pactări cu ultraiștii naționalităților“. Acēsta a fost așa o greșelă, încât contele Bethlen nu i-o poate ierta guvernului nici de cāt. Prin asemenea „pactări“, guvernul și-a arătat slăbiciunea, ăr națiunile nemaghiare au căpētāt nasu.

Pentru dovedirea acestora, marele „patriot“ se provocă la cazul cu Sașii. Succesul-i a ore guvernului, prin pactările sale, să câștige măcar pe Sași pentru ideea de stat maghiar? Contele Bethlen află, că nu i-a succes. Sașii totu Sași au rămas, macarcă au trecut trei ani de țile, de când s'a sēvîrșit „pactarea“ cu ei. Nici limba nu și-au uitat'o, nici legea nu și-au lăpēdat'o, nici pinteni la călcăie nu și-au pus. Apoi unde e succesul?

Adeverat, că presa sāsescă nu mai publică ați articuli „agitatori“; ei dēr marele voivodă al Kulturegylet-urilor s'a convins, că și astăzi această pressă „cu o perfidă dușmănosă“ înregistrează scirile apărute prin diarele contrari tendințelor de maghiarisare. Recunoșce de-almintrelea și contele Bethlen, că asemeni sciri pressa sāsescă le înregistrează „de obicei fără comentari“, dēr totuși le înregistrează, și asta e de ajuns pentru a-lu supēra pe contele Bethlen.

Mai este apoi și o altă pricină, pentru care d-lu conte îi face responsabil pe Sași. Anume el îi face responsabil pentru acele „informațiuni calumniatōre și rēu-voitōre, ce astăzi se publică în pressa din streinătate tocmai așa de des și din același isvor, ca și înainte de încheierea pactului“.

Din toate acestea, contele Bethlen e pe deplin lāmurit, că prin

pactări nu se pōte ajunge la nimic cu naționalitățile. Sașilor nu le rēmâne, decăt să se îngrijescă în timpul celu mai scurt de pîntenii de lipsă, ăr pressa europēnă se nu mai cuteze a scrie o vorbă în contra Maghiarilor, căci atunci e vai de pielea Sașilor. Numai în aceste condiții se mai pōte spera la o mântinere a „frățietății saso-maghiare“, fără de care Sașii la moment ar cădē din edenul fericirilor, în cari se îmbeibă ați. Decă Sașii n'au știut până acum ce însemneză a „pactă“ cu șovinistii unguri, apoi deschidă-și acum ochii și învețe dela contele Bethlen, căci acesta scie să înțelgă lucrurile cum se cade.

Mai sunt apoi alte o sută și o miă de crime politice, pe cari îi le impută guvernului contele Gavril Bethlen. Intre alte îi impută, că nu s'a îngrijit să aibă printre naționalități un număr suficient de spioni și denunțari; n'a executat legile instrucțiunii cu energia reclamată de interesele maghiarisărei, ba încă a numit inspectorii școlari chiar dintre naționalități, în timp ce anumiți funcționari „bravi“ de pe timpul guvernului Tisza au fost strămutați, „mai ales prin avansare“ în ținuturi de acelea, unde „chiar decă ar voi, n'ar putē să strice naționalităților“.

Decă acestea și alte asemeni „slăbiciuni“ ale guvernului s'ar delătura, contele Bethlen e sigur, că în cātiva ani n'ar mai rēmâne pe „globul unguresc“ o singură suflare necucerită de magica idee a maghiarisărei.

Unu lucru însă și-a uitat contele Bethlen: el și-a uitat, că în lupta pentru existență, popōrele rabdă cāt rabdă, ăr dela o vreme sciu și ele să-și scōțe mînile din sinu.

CRONICA POLITICA.

— 11 (23) Iunie.

Mult sânge rēu a produs în pressa unguresc unu incident mai nou, ce s'a ivit în adunarea orășenescă din Pojunu. La ordinea țilei era între altele și propunerea, de a se vota o sumă de 60,000 fl. pentru a se ridica status Mariei Teresiei, în amintirea serbării milenului. Membrii germani s'au ridicat în contra acestei propuneri. Representantul orășenesc, Johann Tschida, dise, că orașul nu are bani pentru astfel de lucruri; ridicarea statuei elu o găsește cu totul de prisos. Într'unu fulminant discurs, rostit în limba germană, elu tăgădui Maghiarilor dreptul, de a se lăuda, că ei ar fi susținut până acum patria. „De n'ar fi fost generalul Laudon și arhiducele Eugen, — dise vorbitorul — Turcii și astăzi ar sta pe gâtul nostru.“ Vorbirea lui a provocat mari turburări între Maghiari și Maghiaroni, cari încep să facă adevărat scandal, strigând și bătād din picioare. La urmă însă propunerea a fost primită și astfel, într'unu timp plin de miserie, căad populațiunea inghenunchesub povara saroinelor de totu feliu, cetățenii orașului Pojunu trebuie să numere 60,000 fl. pentru premărirea milenului unguresc. N'ai ce-i face; asta e voința „patrioților“ și Nemaghiarii trebuie să plătesc.

In țilele trecute partida dela 48 a lui Ugron, din Kecskemet, a conchemat, pentru țina de 25 Iunie acolo o adunare generală a partidei ugroniste, cu scopu, ca să se discute desbinarea din partidă, „independenței“ și — după intențiunea convocatorilor — să se ia pozițiune în defavorul fracțiunii lui Eötvös. Partida dela 48 (Ugron) din Kecskemet a dat din incidentul acesta o proclamațiune, din care estragemu părțile mai marcante. În introducere se descrie eșirea din partidă a lui Eötvös și a partizanilor săi. Această fracțiune, se dice, voese să-și desfășure stindardul. Vē avertisăm, să nu vē lăsati a fi ademiniți de acești profes noi, cari nu sunt de ai noștri.

FOILETONULU „GAZ TRANS.“

Din audiențele lui Iosif II.

Scene dintr'unu romanu istoricu*) de L. Mühlbach.

După ce se închise ușa după Horia**) și îndreptă Iosif privirile la aceia, cari îl impresurau. Elu își întinse mână așteptând să i mai dea cineva vr'o jalbă scrisă, nu mai avea însă nime scrisori. Trecēndu acum pe dinaintea șirelor de rugători, postați pe amēdouē laturile coridorului, se audia ici și colo șoptind: Mē rogū, domnule împēratū, de o audiență. Mi-ași spune cu gura durerea.

Și împēratul făcu semn din cap, că le permite audiența cerută. Apoi i salută pe toți și se întōrse în cabinetul său, lăsād ușa deschisă.

La unu semn alu servitorului de cameră, Gūther, s'au postat acum toți

aceia, cărora li-s'a concesu audiență, lângă ușa cabinetului, în vreme ce aceia, cari și dāduseră rugările în scris, s'au depărtat.

Urmă o mică pauză, căci împēratul era ocupat cu aședarea rugărilor intr'o cutiă, ca să nu le pērdă. Apoi ărăși se apropiă de ușa și întorcēndu-și ochii amicabil cātă o dōmnă, care era lângă ușa, dise cu o închinare prevenitōre: Binevoesce a intra. Dōmnă intră în cabinetul împēratului, care închise ușa cu mână sa proprie.

— Acuma spune-mi, dōmnă, dēr te rogū să-mi spui clar, precis și scurt, ce doresc, căci precum veți mai așteptă nouē însă să fiă ascultați. Decă dau fiacărui oincă minute 'mi trebuie mai o oră, ca să mă pot apuca de alte lucruri. Te rogū deci să vorbesc scurt și precis. Mai 'nainte de toate te rogū să-mi spui numele.

— Sire, eu sunt vēduva presidentului de Kahlbaum.

— Ah, elu era unu bunu servitor alu statului. Ai d ta fi?

— Da, Maiestate, rēspunse dōmnă. Am douș domnișōre și unu domnișōr.

— Așa? D-ta ai douș domnișōre? întrebă împēratul. Și io aveam o fețiță; durere, a murit. Și cu ceți pot servi D-tale, domnișōreloru d-tale și domnului fiu?

— O, Sire, ordinațiunea nemilōsă, care sistēză pensiunile estraordinare încuviințate de fie ertata împērătēsă, m'a atins și pe mine ca unu fulger, ca pe multe alte mi. Te rogū, Maiestate, să-mi lași, grațios, pensiunea estraordinară, ce am avut'o până acuma din visteria statului.

— D-ta nu scii, că pensiunile estraordinare s'au sistat? întrebă împēratul strict.

— Sciu, Sire, dēr sciu și aceea, că Maiestatea vōstră veți face grațiă, unde e cu putință și vi-ți face milă și de mine și 'mi veți acorda pensia de o miă de taler, ce o-am avut până acuma. O, Sire, numai miia asta de taler 'mi

pōte face suportabilă încātva pierderea soțului meu. Și așa a trebuit să-mi vēndu echipagiul, să-mi dimitu servitorii și trāescu retrasă, numai ca să nu duc lipsă. Dēr, decă perdū acuma cei o miă de taler, nu-mi mai rēmâne, decăt pensia de cincă sute florin. O, Sire, cum e cu putință să trāescu cu cele douē fice din o așa mică pensie? Dreptatea Maiestății Vōstre 'mi va fi spre mângāere.

— Dreptatea 'mi-e unica oinosură a faptelor mele și tocmai de aceea nu vei primi cei 1000 de taler.

— Sire, sunt nimicită, suspină soția fostului president, meritele bărbatului meu, poziția mea...

— Meritele bărbatului d-tale s'au premiaț îno în viță, o intrerupse împēratul serios, și pentru acele merite primesc pensia ce o ai. Cese ține de poziția d-tale, eu trebuie să cautu nu numai la o poziție, ci la toate pozițiile, căci eu nu sunt numai în Viena ca împērat și n'am supuși numai de poziția d-tale. Sē piără celu de jos de fōme, ca celu de

*) Impēratul Iosif II ca autocrat.

**) Veți „Gazeta“ Nr. 40 din 1891.

Ei se dau pe partea guvernului, și produc crize în opozițiune. Noi nu ținem cu republicanii, deosebe și în anul 1849 ne-am luptat pentru acea constituție, a cărei ultimă piatră este coroana splendidă a regelui Ungariei. Programul nostru e simplu; fiecare Maghiar 'lă simte și 'lă pricepe: acesta este, ca să nismim din toate puterile la realizarea ideilor și legilor din 1848. În fine proclamatiunea declară, că partida are încredere deplină în Gabriel Ugron.

Din Paris se telegrafiază, cu data de 22 Iunie: E vorba, că *Dacret* și amicii săi ar fi pus mână pe documente de mare importanță, pe care le-au furat de la ambasada engleză. Diarul „Cocarde” scrie următoarele: „Am ajuns în posesiunea unor documente de mare importanță diplomatică, din care se vede, că acte însemnate au dispărut de la ministerul francez. Un politician francez, care a tras subvenția de la Anglia, le-a copiat și comunicat guvernului englez.”—Nime nu știe, ce cuprind aole acte. O versiune spune, că în afacere este amestecată și Italia. Ambasadorul englez din Paris a plecat alaltăieri la Londra, probabil, în afacerea aceasta. Millevoye a conferit alaltăieri cu Develle. Elu va face o interpelație, care o va comunica mai înainte cu ministrul președinte Dupuy. În coridorul camerei Develle s'a exprimat astfel: Trebuie să vorbesc cu miniștri, fiindcă sunt în posesiunea secretelor de stat, care se referă la mai multe persoane.

Maghiarisarea armatei.

Organul militar „*Reichswehr*” publică ordinațiunea ministrului comun de război, *Bauer*, despre care am făcut amintire în numărul de alaltăieri. Eată din cuvânt în cuvânt textul acestei ordinațiuni:

„Comandele de corp și autoritățile militare, sunt necondiționat date, de-a primi de la autorități sau privați hârtile scrise în limba maghiară. Respingerea acestor feluri de scrisori, pe motiv că nu sunt concepute în germană, nu se poate suferi. Comandele acelor corpuri, care se înregesc din Ungaria (afară de Croația și Slavonia) și comandele de întregire sunt date a rezolva în limba maghiară actele sosite lor de la autorități și particulari; toate comandele de corpuri înainte de a rezolva actele scrise în limba maghiară, trebuie să se adreseze, pentru traducțiune, la comandele de întregire pe ală căror teritoriu rezidă acea autoritate sau acel particular, de la care a sosit respectiva scrisoare.

„Comandele de întregire, după ce au tradus actele, trebuie să le retrimite

respectivei comande de corp, sau respectivei autorități militare, care apoi să rezolve în limba germană actul tradus. Deoisiunea scrisă în limba germană să se trimită éráși spre traducere comandei de întregire, care încunoscintăză respectiva autoritate ori persoană privată, prin următorul rescript introdus:

„In afacerea rezolvării actului... comanda de corp împărătesc și regesc sub Nr... încunoscintăză despre următoarele...”

„Adausurile eventuale ale scrisorilor nu trebuiesc traduse.

„Acele autorități militare, care rezolvă actele în limba germană și apoi le comunică în limba maghiară, trebuie să păstreze o copie a rezolvării.

„Acele comande de corpuri, care se întregesc de pe teritoriul ungar, precum și comandele cerourilor de întregire ale armatei, trebuie să concepieze în limba maghiară actele adresate autorităților maghiare, ori particularilor, celelalte comande însă în limba germană.”

Acesta este cuprinsul ordinațiunii ministrului *Bauer*, „*Reichswehr*” crede, că nu peste mult și celelalte națiuni ale monarchiei vor reclama privilegiul (pentru Maghiari) ce se cuprinde în această ordinațiune și atunci unitatea armatei va suferi mare știrbire. „*Vaterland*” dice, că ordinațiunea constituie un privilegiu pentru Maghiari; barem de n'ar fi un privilegiu odios. — „*Fremdenblatt*”, organul ministerului de externe dice următoarele, despre pretensiunile Maghiarilor față cu armata: Armata comună este întemeiată în lege. Dacă e vorba de știrbirea acestei comunități, atunci cuvânt aru avé și alții nu numai d-ții Ugron și Horanszky, care, *brevi manu*, voiesc, ca prin sugrumarea limbei germane a armatei să sugrume și armata comună. Delegații maghiari trecu vederea, că în corpul ofiteresc se află foarte puțin Unguri. Sunt însă mulți Croați, Sârbi și Români, care nici odată nu sunt luați în considerațiune.

Din aceste se vede cât de mare este îngrijirea în cercurile oficioase din Viena în fața esorbitantelor pretensiuni ale Maghiarilor, cărcra li-a succés, cum am mai dísu și altă-dată, ca, cu învoirea ministrului *Bauer*, să facă prima spărtură în organizația interioară a armatei comune.

SCRILE ȚILEI.

— 11 (25) Iunie.

Francesii și Români. D-lu V. A. Urechia, președintele Ligii culturale și membru al Felibrului latin, a primit din partea d-lui *Roque-Ferrier*, președintele acestei din urmă asociații, tele-

grama următor: „In ședința Asociației Felibrilor s'a votat în unanimitate următoarea propunere: Sub-semnații emit dorința, ca *Montpellier*, să devia definitiv un centru universitar și că drepturile ce-i sunt făgăduite prin legea acum pendintă înaintea Senatului să fie completată prin crearea între altele a cursurilor de limba română și macedo-română”. Acest proiect de lege va veni în curând în discuția parlamentului francez. La acesta d. V. A. Urechia dete următorul răspuns telegrafic: „In numele universităților române mulțumim subscriitorilor dorinței d'a se înființa un curs de limba română la facultatea de litere din *Montpellier*. Să ne cunoșțem bine, ca să ne iubim mult!”

—x—

Studentii români și Felibrigul latin. Cetim în „*Românul*”: In ședința ce studenții universitari au ținut luni seara, în urma împărțirii ce s'a făcut despre protestul felibrilor la *Montpellier*, s'a luat hotărârea d'a se trimite o telegramă de mulțumire, în numele studenților din *Bucuresc*. Comisia de cinci, însăroinată cu acesta, a trimis următoarea telegramă: „*Roque Ferrier*, președintele felibrului latin, *Montpellier*, Franța. Studenții universitari români, luând cunoscintă de entusiasta protestațiune ce adresăți în numele felibrului latin, contra acelor care se facă că uită origina „*Languedocienilor*” de la *Danubiu* și *Prut*”, vă rog d'a fi pe lângă ilustrații d-vostre colegi interpretul celor mai căldurose mulțumiri ale lor pentru fraternitățile ce viețuesc în inima țerei noastre. Incuragiați de aceste dovești neuitate de simpatie, denunțăm „*Românilor*” din scumpa *Provență*”, aceste sentințe vigilente a latinității, regimul opresiv la care sunt supuși patru milioane de frați d'ai noștri în *Ungaria*, și îi rog d'a ridica vocea lor autorisată, pentru a-i face pe dușmanii noștri să știe, că durerile *Românilor* oprimați sunt durerile rasei latine. Trăiesc felibrigul latin. Trăiesc Franța. — *Studentii universitari români*”.

—x—

Daniil Roman, fratele Escelenței Sale Metropolitului *Miron Roman*, a răposat Marți în 8/20 Iunie în *Mezieș*. Răposatul era om de frunte în comuna sa, a purtat oțva timp oficiul de jude comunal și a fost episcop al bisericii din *Mezieș*. Fiă-i țina ușor!

—x—

Parlamentul religiunilor. Corespondentul din *Londra* al ziarului „*L'Independance Belge*” scrie, că e probabil ca „parlamentul religiunilor”, care era vorba să se întrunească în *Chicago* în decursul expoziției, să nu se mai țină din cauza opoziției arhiepiscopului de *Canterbery*, șeful bisericii anglicane. Acesta

refusă de a lăsa biserica să figureze într'un astfel de congres; întâiu, pentru-că, — dice, — acesta ar implica egalitatea tuturor religiunilor, principii care nu se pot admite de cei care țin că nu e de oțtu o religie adevărată: religia creștină; al doilea, pentru-că, după clasarea adoptată de promotorii parlamentului religiunilor, biserica română e tratată ca fiind singura biserică catolică; al treilea, în sfârșit, pentru-că parlamentul religiunilor ar avé să discute în publică chestiuni de un caracter pre sfânt, pentru a fi astfel desbătute.

—x—

Abiturienții de la gimnaziul gr. cat. din *Beiuș*, care au depus maturitatea în acest an, invită la o „petrecere cu dans”, ce o vor aranja în 1 Iulie n. c. în curtea „ospătăriei opidane” de acolo; la casu nefavorabilă petrecerea se va ține în sală. Venitul e destinat pentru îmbunătățirea bibliotecii tinerimei. Prețul de intrare: după plac. Inceputul la 8 ore seara.

—x—

Cununia. D-lu *Constantin Georgescu-Derstar*, tipograf în *Bucuresc*, se va cununa în 13 Iunie v. c. cu d-ra *Maria Vasilescu*. Cununia se va oficia în biserica „*Precupeții noi*” din *Bucuresc*. — Dorim fericire tinerei părech!

Iubilenul unui Kulturegylet-ist.

Deva, Iunie 1893.

Stimate d-le Redactor! Calvinii din *Orăștia* și conducătorii „*Kulturegylet*”-ului din *Clușiu* se pregătesc a face mari ovațiuni jubilanului *Kun Kocsárd*, ba insuflețirea s'a potențat până la cutezanța, de a da aolei serbării și un colorit oficial. Așa, viceșpanul comitatului *Huniadórei*, d-lu *Artur Hollaki*, a făcut propunere, în adunarea generală a comitatului, ținută ieri, ca congregațiunea să esmită o deputațiune din sinul ei, care să felicite pe jubilanul în numele comitatului, predându-i totu odată și o adresă de felicitare.

El de însemnat, că pe oănd această propunere a ajuns la desbatere, din cei 600 membri ai congregațiunii abia au mai rămas la ședința vre-o 15—20.

Propunerea s'a pusă chiar la locul din urmă, în speranță, că nefiind mulți de față, va pute trece cu unanimitate, când apoi șovinștii, vor pute buina prin diarele lor, că felicitarea s'a primită cu vot unanim.

Planul însă nu a succés, căci venind la ordinea zilei propunerea din chestiune, d-lu *Franciscu Hossu Longin*, demonstrând, că jubileul contelui *Kun Kocsárd* poate interesa numai pe calvini și pe Maghiari, nu însă și pe cei ce au să facă administrațiune, propuse, ca propunerea viceșpanului să se ia de la or-

poziția să potă trăi în belșug? Concedu, că pierderea 'ți-e neplăcută și că trebuie să te mărginesc la puțin, der din o mie de taleri potă face fericite trei familii și pentru aceea nu-ți potă implini cererea.

— Dér ce se va alege din fiecele mele fără avere? esolamă dómna plângend.

— Eonóme bune, decât n'au învățat altoeva; crescătoare bune, decât li-ai dat educațiune cum se cade.

— E cu neputință, Sire, fiecele mele, din familiă înaltă, nobilime vechiă, e cu neputință să facă acea rușine familiei, ca să-și câștige însăși pânea, să se facă servitoare?!

— Și pentru ce nu? Nu servesc și eu? Nu-ți servesc eu d-tale și tuturutu acelor, care așteptă afară? Nu-mi câștig și eu însu mi pânea și nu mă plătesc poporul pentru asta? Nime nu e așa de bun, ca prin acesta să fie scutit de muncă, și decât nobilimea vechiă a ficelelor d-tale nu le potă scuti

de lipsă, atunci nu e ertat să le scutescă nici de obligamentul de a munci.

— O, Majestate, îndură-te barem de fiul meu! Elu e unicul fiu al unui bărbat binemeritat și de o nobilime nepătată.

— Invățat'a ceva? Inceput'a vr'o carieră?

— Elu a primit educațiune de nobil, Sire! Noi n'am scintă, că soțul meu va muri înainte de a-și vedé aședat unicul fiu. Acuma s'a hotărât să se facă ofiter. Dér și aici dă de pedec; se pretinde să facă un esamen, și fiindcă n'a putut răspunde la toate întrebările puse, i se denegă patentul de ofiter. O, Majestate, fiă-ți milă de el și dai, pentru meritele tatâne-său, și pentru nobilimea sa, o companie la infanterie.

— Madame, esclamă împăratul serios, potă să fiă cineva fiul unui părinte escellent, fără să aibă cea mai mică obișnă de-a fi ofiter; potă să fiă un cavaler dintr'o familiă bună, fără

să aibă alt merit, decât că prin un joc al întâmplării s'a născut nobil! De oă-ce fiul d-tale n'a putut face esamenul, nu potă fi ofiter, și trebuie să se indestulască a rămâne gentleman, nimic alta, decât gentleman. Rămă sănătoasă! D ta scii, timpul mi-e măsurat! Mi pare rău, că nu-ți potă servi, însă eu trebuie să fiu drept și tocmai pentru aceea nu-ți potă implini rugarea.

După dómna întră un ténér în uniformă aurită de consilier ministerial și se închină după etichetă înaintea împăratului.

— Să lăsam ceremoniile, dise Iosif fără voie. La lucru! D-ta ești, cum vedu de pe uniformă, consilier în departamentul de externe?

— Da, Maestate, am devenit consilier din grația împărețescă și acuma mă amenință a mă destitui în consecința unei ordinațiuni împărețesc.

— Cum te chiamă?

— *Bertram*.

— Ah, și-am cetit numele în lista

de conduită. Cunoscintele d-tale s'au aflat de neindestulătoare în sensul ordinațiunii mele emanate în privința aceasta.

— Dér eu am fost aplicat, Sire, înainte de a fi puse condițiunile acestea. Impărețesa mi-a dat patentul în vederea meritelor moșului meu, care...

La mine ai lipsă de meritele proprii. Scii-ți d-ta limba maternă?

— Indură-te, Majestate, a lua în considerațiune, că am născut și crescut în Viena.

— Asta nu-i destul, căci Vienesii mei nu prea știu limba germană. N'ai nimic de observat față de stilul, ce e în vigore prin cancelarii?

— Nici decât, Majestate, dora e așa numitul: *Stylus Curiae*.

— Da, esclamă împăratul ironic, vechiul și probatul *Stylus Curiae*, și până ce vom păstra acesta va rămâne și statul în constituția sa de hârtă, în care se scrie nespus de mult și se lucrează foarte puțin. Vorbesc d-ta limbi străine?

dinea țilei, cu atât mai vârtos, cu câtă d-sa nu scie, ca contele jubilat, să aibă atâtea merite pe terenul administrativ, câtă să fi demn de o așa distincțiune; apoi ar și ședea rău, ca reprezentanții unui comitat, locuit în mare majoritate de Români, să meargă cu poolone și adrese la asemenea iubilar.

Se înțelege, că această propunere erăși a scos din sârte pe administratorii noștri șovinisti. Inspectorul școlar L. Réthy scăpăra din picioare și solicita cu gesturi mari, să i-se dea cuvânt; alții esclamau cu indignațiune, eră alții făceau șgomote cu scaunele, pe cari le mutau dela un loc la altul.

Liniștindu-se șgomotul, luă cuvântul viceșpanul și în loc să se motiveze propunerea, luându-și o poziție sumeșă și un aer de patriot, începe a țice, că d-sa este deja obișnuită a auți dela ante-vorbitor numai astfel de vorbiri, ce nu dovedesc alta, decât o ură neimpăcată, cătră tot ce e ungușos, și deci nici că ar fi reflectat ceva, decât antevorbitorul nu ar fi vorbit erăși de comitatul valachă (oláh varmegye). Iși ține deci de datoriă a protesta în contra celor țise de antevorbitor, deore-ce după legile existente, nu există comitate valahe, ci numai comitate maghiare (sic!) și prin urmare comitatul Huniădorei, deși în mare majoritate e locuit de Români, este comitat maghiar, și ca atare pôte felicita prin deputațiune pe un mare bărbat, ca contele Kun Koosárd, care are atâtea „merite“ pe terenul instrucțiunii publice și mai vârtos pe terenul maghiarisării.

Se sculă apoi Lázár Arpád, deputatul din cercul Dobra, și țice, că d-sa ține drept o „ingratitude“, (sic!) că Români nu vor să felicite pe iubilat, când acela a ajutat (vrea să țică: corupt) pe atăția Români și când atăția Români s'au calificat în gimnasiul susținut de iubilat. Incântat de aceste „argumente“, L. Réthy se îndură prea grașos a recede dela cuvânt.

În cuvântul final, propunătorul, d-lă F. Hossu Longin, reflectă mai întâu viceșpanului, țicend, că aerul, ce d-lă viceșpan a luat cu această ocașiune, nu-i insufă nici decât respect. Vorbitorul crede, că de câte ori și-a ridicat glasul în congregațiune, a fost în drept să și motive votul și deci d-lă viceșpan înzadar va protesta, căci ca membru al congregațiunii, totdeauna va ave curagiul a și spune franc convicțiunea sa, ori fi va plăce d-lui viceșpan, ori nu. Apoi domnilor, — continuă vorbitorul — sunteți în mare rătăcire, decât credeți, că în această sală aveți să auți numai de acelea, ce vă plac d-văstră. O să mai auți și altele și totu mereu, până nu

veți veni la convingerea, că nu este drept, nu este constituțional și nu este cuviincios a vorbi cu noi, precum a și vorbit până acuma.

Eu n'am țis, că comitatul Huniădorei este comitat românesc în sensul, cum vré să înțelegă d-lă viceșpan, ci am țis, că este locuit în mare majoritate de Români și acesta nu se pôte trage la îndoală.

Și decât este așa, cum pot veni reprezentanții atător Români să felicite, în numele comitatului, pe contele Kun Koosárd, despre care totă lumea șoie, ce gónă a făcut de dec de ani contra Românilor, făcend din tinerii noștri, Calvini, însurându-i cu ungușice și astfel înstrăinându frați de frați, și aț este în capul celorlă ce pörtă o luptă desperată contra elementului românesc.

Au credeți d-văstră, că față de o astfel de propunere să se afle un singur membru român, care să aibă inima a primi propunerea viceșpanului?

De unde și până unde atăta indignațiune și ce vorbiți de „ingratitude“? Au döră d-văstră aveți privilegiu, pentru aceea, că tot ce faceți și țiceți este bun, este constituțional și patriotic, pe când cei ce sunt de altă părere, sunt numai ómeni de gálcevă, neconstituționali și nepatrioi?

Decă d-văstră sunteți mândri pe aceea, că sunteți „magyar-ember“-i, și noi suntem mândri, că suntem Români; și decât d-văstră sunteți îngrijați de Maghiarii d-văstră, nouă încă ni se rupe inima după sângele nostru.

Pentru-ce veniți deci în congregațiune cu astfel de propuneri și pentru ce faceți totă politică, în loc de administrațiune? Au döră ați voi, ca nici să nu ne döră ceea ce faceți cu noi? Ați uitat, cum ați fost tractați sub absolutism, când vă infundau prin temniți, cum ne infundăți d-văstră astăzi pe noi?

Eu mi susțin propunerea și vă rog să luați dela ordinea țilei acest obiect odios. Punend se cestiunea la vot, majoritatea a primit propunerea viceșpanului, ca adecă o deputațiune, la care să participe cine va voi, să felicite pe iubilat la 24 Iunie a. c.

Correspondentul.

Noul regulament de bacalaureat.

Ministrul român de culte va supune aprobării consiliului de miniștri noul regulament pentru trecerea examenului de bacalaureat în România. Etă în resumat noile dispozițiuni:

Juriile instituite pe lângă universitățile din Iași și Bucuresci, pentru esaminarea candidaților a se presenta la examenul de bacalaureat, vor fi compuse din 9 membri, sub președinția d-lor

rectori. Din acești 9 membri, 3 vor fi delegați de rectori, de drept vor face parte inspectorii generali ai învățământului secundar și câte un inspector din același învățământ, er 3 membri vor fi delegați ai ministrului.

În juriu vor fi reprezentate toate materiile de examen.

Juriile se vor împărți în trei secțiuni: I a secțiune va cuprinde limbile latină, elină și română; a II-a va cuprinde filosofia, istoria și franceza; a III-a va cuprinde: științele naturale, matematicile și fizicele.

Candidații vor fi împărțiți în serii de câte 15 pentru un profesor supraveghietor, așa ca deodată la aceeași probă, sub veghierea celor 9 membri ai juriului, pot lucra 135 elevi.

Când numărul candidaților trece peste 135, atunci se vor întocmi alte serii de câte 15 înș, dându-li-se alte probe în scris.

Vor fi 4 probe în scris.

Esaminarea probelor în scris se face de comisiunile de trei și în urmă se vor supune debaterilor plenului comisiunii. Notele vor fi înscrise într-un catalog, și se incheie un proces verbal, astfel, ca să nuse pótă face schimbări.

Esaminarea orală se face în comisiunea de trei; fiecare secțiune lucră a parte.

Un candidat va fi esaminat cel puțin 10 minute.

Profesorii, cari dirigu institute private s'au prepară în particular elevi, nu vor pótă face parte din juriu.

Literatură.

Au apărut:

Balade și idile de George Coșbuc. Bucuresci, 1893. Editura Librăriei Socec și Comp. (Calea Victoriei 21). Form. 8° de 253 pag. Prețul 3 lei. O carte foarte de gust, conține 54 poezii de o valoare literară necontestabilă.

*

Principie de estetică și poetică. Partea I.: Estetica. De M. Strajan, doctor în filosofie și profesor de limba și literatura română, Craiova 1893, Tipografia David I. Benvenisti (strada Justiției 20). Format 8° de 172 pag. Prețul 1 leu 50 bani. Prin publicarea acestui manual, d-lă M. Strajan a satisfăcut unei lipse adenc simțite în literatura noastră pedagogică, deore-ce un bun manual de estetică, potrivit pentru licee, până acum nu prea aveam. Spre a ave un manual complet pentru propunerea literaturii poetice în licee, autorul va scote în orund de sub tipar și partea a II-a, în care se va tracta despre poezie și versificațiune.

*

Colecțiune de plante s'eu Herbariu,

arangiata de I. Moisilă, profesor la gimnasiul real din Slatina, merită pentru aședarea plantelor uscate, adunate de elevii școlilor secundare speciale s'eu de universități. Colecțiunea este însoțită de 340 etichete pentru plante, tipărite în limba română și latină, precum și de o instrucțiune, în care se esplică adunarea, uscarea și aședarea plantelor în herbariu, etc. Se afă de vânzare la librăria Societății „Incuragiarea comerțului român“, în Slatina. Prețul unui esemplar 2 lei 80 bani, cu coperte în color 4 lei.

DIVERSE.

Maxime. Voința unanimă a unui popor nu e nici-odată rebelă. — Băjocirea e arma din urmă a ignoranței pretențioșe contra pucerii doveditoare a rașunii. — Totă lumea șoie, că independență, libertate, fericire și onore nu sunt cu puțință, unde capriciul unui singur om e de ajuns, ca să declare voința unei națiuni întregi de nevalabilă. — Ceea ce e mai scârboș în lume e vițitul sub masca virtuții. — Fiica țăcerei e cea mai adencă răsunare. — Poltronului i-e frică și de ceea ce nu se întemplă. Lord Byron. — Există infamii despre cari naturi nobile nu au nici o presimțire. — Gelosia presimte disgrăția, ca și hiena cadavrul. Abatele Michon. — Ómenii vor fi totdeauna ceea ce vor plăce femeilor: de voiți der, ca ei să fi buni și virtuși învățați pe femei, ce e mărirea și virtutea. I. I. Rousseau. — Totdeauna am cugat, că genul omesc s'ar pótă reforma, decât s'ar reforma educațiunea junimeii. Leibnitz.

Culese și traduse de Camilă B...

Supraviețuitorii erei napoleonice. Cu ocașiunea serbărilor date în onora decanului armatei franceze, generalul Mellinet, pentru împlinirea celui de alt 95-lea an, s'a născut în muntea tuturor întrebarea: câți mai trăesot din acei, cari odată formau armata lui Napoleon? Colonelul Soufflot, care ar fi împlinit 100 de ani în Decemvre viitor, a murit luna trecută. Rămân actualmente în viață Bunel și Fruchar, cari au servit în marina imperială și cari au câte 101 ani și Griali și Sabatier, cari au vedit faimosul incendiu al Moscovei. Generalul Mellinet a combătut la Waterloo alături cu trei valoroși militari, cari mai trăesot încă și se numesc Quinot și Fabrège. Așa der din totă faimosă armată a lui Napoleon mai supravieșesot încă 8.

Pe o caje de nucă la Chicago. La această oră, căpitanul Fondacaro, îndrășnețul marinar, care traversă oceanul Atlantic cu naia mică Leona-di Capra, navigă pe o naie și mai mică spre marele oraș american, care atrage din toate părțile din lume, vizitatori curioși ai mării și interesantei expoziții. Cesare Con'u, acesta e numele naiei în miniatură, cu care căpitanul Fondacaro a plecat acum vre-o 20 de țile din Montevideo, măsură abia 28 de picioare de lungime și 4 de înălțime. Este în fine o curată caje de nucă. Rămă înmărmurit, când te gândesot, că pe această naie Fondacaro, Vincenzo Galossi, Pasquale Carressi, și Vincenzo Selipini, patru valoroși italieni, înfruntă valurile mari, cețele și furtunile oceanelor și ori-cărui om i se umple inima de admirație. Cesare Cantu merită să fie vedit. Este una din cele mai mici construcțiuni navale, care se pot vedea, avend nise curioșe chilio, cari de la prima ochiadă și revelă poezia de îndrășnelă și de abnegație pentru acela care și încredințată viața acelor câte-va scânduri.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Măloră

— Da, Maiestate, franțuzesce și puțin italianesce.

— Scii și șerie în amendouș limbile?

— Nu, Maiestate!

— Ce ai studiat?

— Am ajuns până la Jus Naturae.

— Până acolo? Și te-ai făcut consilier? Și d-ta ai impertinența de-a aspira și mai departe la un post, unde, fiindcă n'ai cunoștințe, nu poți aduce nici un folos. Cum șocotesot să-ți dai și d-ta votul, în vreme ce din constituția și drepturile cetățenilor mei nu scii nimic. Dumneșeule! la ce capete a fost încredințată bunăstarea cetățenilor mei!

— Sire, mă rog umilit, îndură-te de mine!

— Din grația specială, — țice Iosif după o paușă — și fiindcă trebuie să ascriu nebuniilor altora și nu la ale d-tale, că ai spurcat postul unui consilier, din grația specială te fac cancelist. Nisuesce-te a câțiga o scrisore legibilă și in-

vață a și scrie limbile, ce le vorbesot, altmintelea nu vei fi apt de cancelist. Impăratul întorse spatele d-lui consilier, neluându-i în seamă fața roșită de mâni și poolonele profunde, cu cari se apropia de eșire.

Acum intră un om cărunț în portul unui preot dela țară.

— Eu sunt parochul din satul Nonnenburg, țice bėtrănul. Maiestatea Văstră aș porocit să mă înfățesot.

— Te-am rugat să vii la mine, răspunse împăratul, pășind spre el și întindend-i mâna. D-ta ești un om brav; te rog atribute necunoștinței mele, că ai dus atăta timp lipsă. Am vedit cu bucură progresul frumos în instruarea religiunii în comuna d-tale și te știmez de două ori mai mult, vedit, că în urma miserabilei plăți n'ai devenit indiferent. În loc de 50 fl. vei ave 500 fl., în schimb însă n'ai să ceri nimica dela poporen. Mie mi zace mult la inimă păstoria sufletelor la țară, căci parochul e pentru țara totu: învățator, părinte, mântuitor, ori

— ruinător. Datorința mea ceamai sântă este așaderă de a mă îngriji de preoți harnici. Câte suflete ai în parochia?

— Ceva peste cinci sute, Maiestate, căci de satul meu se mai țin două cătune, în cari totu eu am păstoria.

— Și ai v'unu ajutor?

— Nu, Sire! Cum să-mi fi putut eu ține cooperat din cei 50 fl.? Der acuma am să mă îngrijesc de unul, căci nimicu nu pôte fi pentru un preot mai șperător, decât, decât pe lângă totă bunăvoința, nu și pôte satisfice datorințelor și decât de multe ori din cauza depărtării bieții muribunđi și dau sufletul înainte de a pótă sosi cu ș sacrament, care e singura lor mângăere.

— Cred, că acesta trebuie să fi șperător. Trei comunități și un preot! Te rog du-te la curia și-ți ia doi cooperatori, pentru cari am să mă îngrijesc eu. Până voiu domni eu, să nu fiă lipsit bietul țeran de ultima ș mângăere!

Tocăneri.

Cursul pieței Brașov.

Din 23 Iunie 1893.

Table with exchange rates for various currencies like Banonote rom. Camp., Argintu român, Napoleon-d'ori, Galbeni, Ruble rusesce, etc.

Cursul la bursa din Viena.

Din 22 Iunie 1893.

Table with stock market rates for items like Renta ung. de aur, Impr. căil. fer. ung. in aur, etc.

Table with various market rates including Bonuri rurale ungare, Despăgubirea dijmei de vin, Imprum. ung. cu premii, etc.

Advertisement for INSTITUTUL DE CREDITU ȘI DE ECONOMII „ALBINA” FILIALA BRAȘOVU, including details about Giro-Conto and Cheque-Conto.

primesce depunerii spre fructificare pe lângă 4 1/2 % și plătesce însași darea de venit pentru ele. Escomptează cambiul cu interese dela 5 1/2 % în sus; Acordă împrumuturi pe ipotece, până la jumătate a valorii lor cu 6 %;

A V I S U !

Prenumeratiunile la Gazeta Transilvaniei se pot face și reînnoii ori și când dela 1-ma și 15 a fie-carei luni. Domnii abonați să binevoiască a arăta în deosebi, când voiesc ca expedarea să li-se facă după stilul nou.

Administraț. „Gaz. Trans.”

Mensul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilă din 1 Maiu 1893.

Large table with train schedules for various routes including Budapesta-Predealu, Predealu-Budapesta, B.-Pesta-Aradu-Teius, Teius-Aradu-B.-Pesta, Copșa-mică-Sibiu, etc.

Nota: Numerii încadrați cu linii grose însemnăză orele de noapte.